

надання соціальних послуг. Для України це достатньо нові технології, які тільки починають застосовувати. З огляду на зростаючий глобальний попит на інклюзивні допоміжні технології на базі ШІ, подальший розвиток цієї сфери є неминучим і вимагає постійного балансу між технологічним прогресом та збереженням людських цінностей.

Список використаних джерел:

1. Gozalo-Brizuela, R., Garrido-Merchan, E. C. CHAT GPT is not all you need: A state of the art review of large generative AI models. *arXiv*. 2023. URL: <https://arxiv.org/abs/2301.04655> (дата звернення: 26.10.2025).
2. How ChatGPT and our foundation models are developed. *OpenAI Help Center*. URL: <https://help.openai.com/en/articles/6554162-how-chatgpt-and-our-foundation-models-are-developed> (дата звернення: 26.10.2025).
3. Integrating AI and Assistive Technologies in Healthcare: Insights from a Narrative Review of Reviews. *PMC*. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC9374151/> (дата звернення: 27.10.2025).
4. Social consequences of using AI in conversations. *ScienceDaily*. URL: <https://www.sciencedaily.com/releases/2023/12/231206121949.htm> (дата звернення: 27.10.2025).
5. The Ultimate Breakdown of Different AI Types and Models. *Analytics India Magazine*. URL: <https://analyticsindiamag.com/the-ultimate-breakdown-of-different-ai-types-and-models/> (дата звернення: 27.10.2025).
6. Дія.АІ: Ваш персональний помічник у світі державних послуг / Дія. Дія. URL: <https://diia.gov.ua/diia-ai> (дата звернення: 28.10.2025).
7. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 № 1556-р. *Законодавство України*. Дата оновлення: 29.12.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-%D1%80> (дата звернення: 28.10.2025).

Ярослав Гарбич,

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
спеціальності 015 Професійна освіта,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

Науковий керівник: **Оксана Романишина,**
доктор педагогічних наук, професор,
завідувачка кафедри інформатики та методики її навчання,
Тернопільський національний педагогічний
університет імені Володимира Гнатюка

ТЮТОРСТВО І МЕНТОРСТВО

ЯК ЕЛЕМЕНТИ ЕФЕКТИВНОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Постановка проблеми у загальному вигляді. Питання вдосконалення процесу соціалізації здобувачів освіти є сьогодні надзвичайно актуальним та зумовлене, у нашому баченні, недостатнім використанням потенціалу тьюторства і менторства в освітньому та виховному процесі. Беручи до уваги той факт, що соціалізація у Енциклопедії для фахівців соціальної сфери трактується як доволі складний «процес входження людини в суспільство разом із її соціальними зв'язками та інтеграцією в різні типи соціальних спільнот, унаслідок чого відбувається становлення соціального індивіда» [3, с. 79].

Наголосимо на тому, що соціалізуватися здобувачам освіти до умов навчання у закладах вищої та фахової передвищої освіти доволі складно без сторонньої допомоги, то саме тьютори та ментори відіграють у цьому процесі провідну роль, адже мають цілеспрямовано використовувати студентоцентрований підхід у своїй діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Насамперед відзначимо, що ми поділяємо думку О. Іваницької у тому, що «психологічна та соціальна підтримка студентів у період війни та післявоєнного відновлення дає змогу не лише забезпечити наставництво з боку досвідчених викладачів та практиків, а й сприяє професійній підготовці та формуванню стійкості, здатності долати кризові ситуації» [6, с. 3]. Зокрема, авторка аргументовано довела, що саме тьюторство й менторство нині стають важливими засобами вдосконалення освітнього процесу, знайомлять з принципами академічної доброчесності і тим самим підвищують якість процесу соціалізації.

Питання використання практики тьюторства і менторства в освітніх закладах різних рівнів акредитації вивчали О. Комар, Т. Кравцова, Ю. Чорна, Ж. Савич та ін. У ході дослідження нами було з'ясовано, що методологічні та практичні особливості організації роботи тьютора та ментора в освітніх закладах аналізували О. Дубасенюк, Т. Завгородня, Н. Мукач. Питання організації тьюторсько-менторського супроводу здобувачів освіти перебували в центрі уваги М. Грицько, А. Стеблецького, Г. Товканець та ін. У контексті нашого наукового пошуку цінними є публікації, які висвітлюють міжнародний досвід тьюторства і менторства (О. Кузнецова, І. Слюсаренко, О. Цветков). Іноземні науковці (Е. Amsel, Р. Alves, Е. Lentz, Е. Voyles) ґрунтовно проаналізували особистісні риси та якості, якими повинні оволодіти педагогічні фахівці для того, щоб якісно виконувати усі обов'язки ментора і тьютора.

Відзначимо, що нині практично в усіх закладах вищої та фахової передвищої освіти активно функціонують інститути менторства, а також тьюторства, які спрямовані на надання активної соціально-психолого-педагогічної підтримки здобувачам освіти щодо набуття та вдосконалення ґрунтовних соціально-комунікативних навичок та розуміння менталітету освітньої установи та особливостей освітнього процесу.

До прикладу, тьютори допомагають студентам цілеспрямовано працювати над розвитком особистісних якостей та необхідних рис характеру, підтримують бажання студентів адаптуватися до нових умов навчання, а також, при потребі, чітко пояснюють ментальні особливості навчання. Як доводять у своїх напрацюваннях А. Бойко [1], Н. Дем'яненко [2], О. Комар [7], С. Подпльота [8], Ж. Савич [9] у сучасному освітньому просторі саме тьютори та ментори є тими особами, які активно допомагають студентам збагнути і усвідомити важливість принципів взаємоповаги та академічної доброчесності.

Ми повністю поділяємо позицію С. Іваницької [4; 5; 6] у тому, що в освітніх закладах робота тьютора та ментора має базуватися на основі цілеспрямованого впровадження синергетичного та аксіологічного підходів, які дозволяють педагогічним фахівцям ефективно здійснювати процес соціалізації здобувачів освіти та усвідомити усі особливості тієї професії, яку вони здобувають.

Доцільно зробити акцент на тому, що висококваліфіковані тьютори та ментори активно використовують у своїй професійній діяльності зі студентами особистісно орієнтований та індивідуальний підходи, а також їх діяльність має включати основні позиції культурологічного, діяльнісного та акмеологічного підходів. Як показує наш особистісний досвід найбільш ефективними методами робота тьюторів і менторів у сучасних умовах є інноваційні методи роботи такі як-от: метод кейсів, SWOT-аналіз. Однак, вагомий позитив мають і традиційні методи (бесіда, спостереження, рефлексія). Професійна діяльність менторів і тьюторів спрямована на налагодження емоційного комфорту здобувачів освіти та передбачає дотримання партнерських стосунків, які базуються на довірі та співпраці зі студентами.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у обраному напрямі. Отже, тьюторство і менторство сприяє підвищенню соціалізації, допомагає розвивати корпоративний дух у студентському колективі кожного конкретного закладу освіти, допомагає налагодити ефективну адаптацію здобувачів освіти у процесі виконання поставлених освітньо-професійних та виховних завдань, а також забезпечує підвищення рівня їхньої професійної підготовки під час здобуття професії. Варто акцентувати увагу на тому, що така практика корисна не тільки для студентів, а й для менторів й тьюторів, які мають можливість під час спілкування зі здобувачами освіти суттєво покращувати свої комунікативні здібності, розвивати власну педагогічну майстерність, підвищувати особистісний рівень професійних компетентностей. Подальші наукові доробки будуть спрямовані у сферу ефективної розробки програми тьюторства і менторства з метою налагодження процедури ефективної соціалізації здобувачів освіти, які навчаються у закладах фахової передвищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Бойко А. М. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії. *Педагогічні науки*. 2011. Вип. 2. С. 4–10.
2. Дем'яненко Н. М. Посада «педагог-тьютор»: доцільність упровадження до класифікатора професій України. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка*. Сер. «Педагогічні науки». 2018. Вип. 151 (1). С. 47–51.
3. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. 2-ге вид. / За заг. ред.. проф. І.Д. Зверевої. Київ, Сімферополь: Універсум, 2013. 536 с.
4. Іваницька О. Академічне менторство у закладах вищої освіти України. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Сер. : «Педагогіка. Соціальна робота». 2024. Вип. 1 (54). С. 63–66.
5. Іваницька О. Менторська діяльність у процесі соціальної адаптації студентів закладів вищої освіти (ЗВО) в Україні. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 72, т. 2. С. 230–234.
6. Іваницька О. С. Теорія і практика реалізації тьюторства та менторство у закладах вищої освіти: реферат дисертації на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук; спец. 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки. Львів: Національний університет «Львівська політехніка». 2025. 42 с.
7. Комар О. С. Тьюторський супровід розвитку дорослих учнів в умовах відкритого освітнього простору. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2013. Вип. 3 (29). С. 311–317.
8. Подпльота С. Переваги студентського тьюторства у провідних закладах вищої освіти. *Проблеми освіти*. 2022. Вип. 2 (97). С. 43–60.
9. Савич Ж. В. Наставництво як інструмент адаптації нових працівників у закладах освіти : практикум. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 52 с.

Володимир Гуменюк,
здобувач другого рівня вищої освіти,
спеціальність І 10 Соціальна робота та консультування,
Хмельницький національний університет

Науковий керівник: **Юрій Бриндіков,**
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки,
Хмельницький національний університет

МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ ЧЛЕНІВ СІМЕЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Одним з актуальних питань українського сьогодення є припинення

202